

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเพิ่มของประชากรที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องมีการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญในด้านต่างๆ ตามไปด้วย และสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศคือ การให้การศึกษาแก่คนในประเทศ ทั้งนี้เพราะการศึกษาคือเป็นเครื่องมือในการสร้างคนให้มีความรู้ ความคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อความเจริญของประเทศ และการที่จะจัดการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้น ต้องอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญ ตามที่ สุจริต เนียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรรษ์ (2536) กล่าวไว้ว่า "ภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาและแสวงหาความรู้ สรรพวิทยาการสาขาต่างๆ ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยด้วยกัน ทำให้เกิดความสะดวกและมีความเข้าใจตรงกัน ภาษายังเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญ และยังเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมสาขาต่างๆ ด้วย กาญจนา นาคสกุล (2521) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยไว้ว่า "ภาษาเป็นวัฒนธรรม เป็นที่รวมความคิด ประสบการณ์ ความเชื่อ ฯลฯ ที่เป็นเจ้าของภาษา" ในชีวิตประจำวันของคนไทยนั้นจะใช้ภาษาไทย ในการติดต่อสื่อสารและประกอบธุรกิจการงานต่างๆ ภาษาไทยจึงมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างยิ่ง ทุกคนต้องใช้ภาษาไทยในการดำเนินชีวิตประจำวัน ภาษาจึงเป็นของคู่ชีวิตมนุษย์ซึ่งแทรกอยู่ในกิจกรรมทุกชนิดของมนุษย์ เกี่ยวข้องกับชีวิตทุกแง่ทุกมุม ด้วยเหตุนี้ภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อคนไทย และสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง การใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและกาลเทศะ จะช่วยพัฒนาสังคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ภาษาไทยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงควรเอาใจใส่ปรับปรุง การใช้ภาษาไทย กระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยที่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้ภาษาไทย พัฒนาขึ้นอย่างถูกต้องทิศทาง แต่ในปัจจุบันครุภาษาไทยต้องประสบปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเรียน การสอน ปัญหาที่สำคัญอันดับแรกในการเรียนการสอนภาษาไทย คือ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร และการใช้หลักสูตร ตามที่ สุจริต เที่ยงชอบ และสายใจ อินทร์พรรษ์ (2536) กล่าวว่า "ครุภาษาไทยไม่เข้าใจหลักสูตรและเนื้อหา ไม่เปลี่ยนแปลงวิธีการสอน ขาดการใช้สื่อ การสอนและการวัดผลสม่ำเสมอ ขาดประสบการณ์และความเข้าใจในการสอนแบบทักษะ สัมพันธ์ ขาดตำราวิชาภาษาไทยที่จะใช้ค้นคว้าเกี่ยวกับการสอน" จากผลการวิจัยของสมศิริ ชัยศุภมวงคลลาภ (2531) พบว่าครุภาษาไทยมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านหลักสูตร ความรู้เสริมในเนื้อหาวิชาด้านการวางแผนการสอน วิธีสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผลด้านการพัฒนาบุคลากร เจตคติ อยู่ในระดับสูงแสดงให้เห็นว่าครุ ภาษาไทยมีความกระตือรือร้น ที่จะพัฒนาสมรรถภาพการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่ในระดับ มาก

จากปัญหาต่าง ๆ และความต้องการดังกล่าวของครุภาษาไทย อาจจะไม่แก้ไขหรือ ได้รับความช่วยเหลือจากกรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ หรือจากการจัดอบรมครู สำหรับการจัดอบรม ครูนั้นก็เป็นที่ทราบกันดีว่าไม่สามารถที่จะจัดได้อย่างทั่วถึง ฉะนั้นกรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งอาจจะเป็นการนิเทศการศึกษาจากศึกษานิเทศก์โดยตรง ผู้บริหารโรงเรียน หรือหัวหน้าหมวดก็ได้ แต่ในความเป็นจริงครุภาษาไทยไม่ได้รับการนิเทศอย่างทั่วถึง ตามที่ ชำนาญ ม่วงศรีศักดิ์ (2526) ได้วิจัยเรื่อง "ความต้องการกรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2524 ของครุภาษาไทยในเขตการศึกษา 8 พบว่าครุ ภาษาไทยได้รับการนิเทศอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน และมีความต้องการกรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ในระดับ มากทุกด้าน และตามที่ ชันทอง แสนอัม (2530) พบว่าครุภาษาไทยมีความต้องการการ นิเทศทางด้านหลักสูตร ด้านจุดประสงค์ ด้านเนื้อหาและหนังสือเรียน ด้านวิธีสอน ด้านสื่อ การสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านความก้าวหน้าทาง วิชาการ

ด้วยความจำเป็นและปัญหาต่าง ๆ ที่ครูภาษาไทยประสบอยู่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้พยายามหาวิธีแก้ปัญหาและช่วยเหลือครู โดยจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนขึ้น เพื่อให้ครูในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันได้มีโอกาสวางแผนทำงานร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน แต่ก็ยังไม่สามารถช่วยเหลือครูได้ดีเท่าที่ควร จากผลการวิจัยของ ปรานี ไวยบูรณ์ (2526) พบว่าผู้บริหารและครูภาษาไทยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทในการช่วยเหลือ และพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในกลุ่มโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย และยังพบว่าอุปสรรคในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ในกลุ่มโรงเรียน เกิดจากการขาดงบประมาณ ขาดความร่วมมือจากครูภาษาไทย ขาดการสนับสนุน จากผู้บริหาร ไม่มีเวลาและสถานที่เฉพาะ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี และกลุ่มโรงเรียน แต่ละกลุ่มยังมีพื้นที่ห่างไกลกัน ไม่สะดวกในการติดต่อสื่อสาร

ด้วยเหตุดังกล่าว กรมสามัญศึกษาโดยหน่วยศึกษานิเทศก์จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์ พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539) โดยมุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยใน โรงเรียน ตลอดจนทักษะการสอนภาษาไทยของครูเพื่อนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานคุณภาพ การเรียนการสอนภาษาไทยในโอกาสต่อไป

ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน ไม่ใช่มีเฉพาะศูนย์การสอนภาษาไทยเท่านั้น ยังมี ศูนย์วิชาการต่างๆ อีกมากมาย เช่น ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ศูนย์พัฒนา การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เป็นต้น แต่ทว่าการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียน ต่าง ๆ นั้นมักจะมีปัญหาเกิดขึ้นเสมอ ดังที่ อรรถัย พฤษัฒนันท์ (2530) ได้วิจัยพบว่า สื่อการสอนในศูนย์มีไม่ครบ ขาดแคลนสื่อการสอน ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ ครูไม่สนใจใช้ บริการ และวัลย์วิภา รัตนโอภาส (2530) ได้ค้นพบว่าครูต้องการให้ศูนย์พัฒนาการเรียน การสอนจัดฝึกอบรมครู เกี่ยวกับการบริการสื่อ การจัดกิจกรรมพิเศษ อบรมเกี่ยวกับการ ผลิตสื่อ และวิธีการใช้สื่อ การสาธิตการสอน และอบรมเกี่ยวกับการนำหลักสูตรมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ วิลาศ นุ่มนิมล (2534) ได้วิจัยพบว่าศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนขาดแคลน

งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ห้องทำงานเฉพาะด้านสื่อการเรียนการสอน เจ้าหน้าที่
 ไม่มีความรู้ขาดเทคนิคและประสบการณ์ในการผลิตสื่อ นอกจากนั้นศูนย์พัฒนาการเรียนการ
 สอนต่าง ๆ ยังไม่สามารถกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน
 ซึ่งตรงกับ สิริวรรณ แป้นรินทร์ (2535) ได้วิจัยพบว่าศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนกำหนด
 นโยบายไม่ชัดเจน ข้อมูลและบุคลากรในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ขาดแนวทางพัฒนา
 เครื่องมือในการติดตามผล ประเมินผล และงบประมาณมีไม่เพียงพอ

จากปัญหาที่ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ที่ประสบอยู่ และจาก
 วัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่ ของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ที่ระบุไว้อย่าง
 ชัดเจน ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูภาษาไทย และเป็นกรรมการของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน
 ภาษาไทย จึงมีความสนใจจะศึกษาว่าสภาพ และปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการ
 เรียนการสอนภาษาไทยเป็นอย่างไร เพื่อว่าผลจากการวิจัยครั้งนี้จะได้ใช้ประกอบการ
 พิจารณาแก้ไขปรับปรุง การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย
 เขตการศึกษา 9
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย
 เขตการศึกษา 9

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9
2. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย
 - 2.2 การพัฒนาบุคลากรทางด้านภาษาไทย
 - 2.3 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย
 - 2.4 การส่งเสริมและอนุรักษ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทยและภาษาไทย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพ หมายถึง เหตุการณ์ที่เป็นจริงในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย

ปัญหา หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย

การดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 ตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย

ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย หมายถึง ศูนย์ทางวิชาการของหมวดวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนของกรมสามัญศึกษา

เขตการศึกษา 9 หมายถึง อาณาเขตที่รวมหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานทางการศึกษา ซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม ประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ

6 จังหวัด คือ

1. จังหวัดขอนแก่น ที่ตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่ที่โรงเรียน
มัธยมศึกษา อำเภอเมือง
2. จังหวัดเลย ที่ตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่ที่โรงเรียน
เชียงคาน อำเภอเชียงคาน
3. จังหวัดสกลนคร ที่ตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่ที่โรงเรียน
สกลนครพัฒนศึกษา อำเภอเมือง
4. จังหวัดหนองคาย ที่ตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่ที่โรงเรียน
ชุมพลพนาลัย อำเภอพนาลัย
5. จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่ที่
โรงเรียนโนนสังวิทยาคาร อำเภอโนนสัง
6. จังหวัดอุดรธานี ที่ตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่ที่โรงเรียน
หนองหานวิทยา อำเภอหนองหาน

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตการศึกษา 9

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย
ในเขตการศึกษา 9 เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงาน
ของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อมีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

2. สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ทำให้เป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย